

Ανάλυση στα γεγονότα

Ασφαλιστικό, Ε.Ε. και ιδιωτικοποιήσεις

Του ΤΑΚΗ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

Για πολλοστή φορά τα τελευταία χρόνια οι εργαζόμενοι είναι πάλι ανάστατοι σχετικά με το κρίσιμο για κάθε εργαζόμενο συνταξιοδοτικό πρόβλημα. Σε όλη την παρούσα δεκαετία έγιναν επανειλημμένες απόπειρες από κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ και της Νέας Δημοκρατίας να επιβάλουν, ουσιαστικά ομοιόμορφες, «μεταρρυθμίσεις» σε βάρος των εργαζομένων, οι οποίες έχουν ήδη καθιερωθεί ή είναι στο στάδιο θεσμοθέτησης σε όλες τις χώρες της Ε.Ε. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές έχουν τον εξής κοινό βασικό στόχο: τον περιορισμό του κοινωνικού ρόλου όσον αφορά την κάλυψη των αναγκών των απομάχων της εργασίας και την αντίστοιχη μεγιστοποίηση του ρόλου του ιδιωτικού κεφαλαίου. Ο στόχος αυτός έγινε επιτακτικός για τις ελίτ, από τη στιγμή που, στο πλαίσιο της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης των ανοιχτών και απελευθερωμένων αγορών, έπρεπε να μειωθεί δραστικά στην κάθε χώρα-μέλος της Ε.Ε. το κράτος πρόνοιας -που χρηματοδοτούνταν βασικά από την άμεση φορολογία σε βάρος κυρίως των προνομιούχων κοινωνικών στρωμάτων- έτσι ώστε να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της Ε.Ε. σε σχέση με χώρες όπως οι ΗΠΑ, η Κίνα κ.λπ., όπου το κράτος πρόνοιας είναι υποτυπώδες και τα ασφαλιστικά συστήματα βασικά ιδιωτικά.

Έτσι, το πολύ χαμηλό έμμεσο κόστος εργασίας, που καθιερώνουν η χαμηλή φορολόγηση του κεφαλαίου και οι υποτυπώδεις εργοδοτικές εισφορές στις ανταγωνίστριες χώρες της Ε.Ε., σε συνδυασμό με το οριακό άμεσο κόστος εργασίας, που καθιερώνουν οι μισθοί επιβίωσης στα «οικονομικά θαύματα» της Κίνας, της Ινδίας κ.λπ., κάνουν επιτακτική την παραπέρα περικοπή του κράτους πρόνοιας για τις ελίτ της Ε.Ε. Η μετάθεση του κόστους συντήρησης του ασφαλιστικού συστήματος από την κοινωνία συνολικά στους ίδιους τους εργαζομένους είναι βασικό μέσο για τον στόχο αυτόν, ιδιαίτερα μάλιστα αν συνδυάζεται με τη δημιουργία νέων ευκαιριών για το ιδιωτικό κεφάλαιο, μέσω της «κεφαλαιοποίησης» των εισφορών των εργαζομένων. Παράλληλα, με βάση τον ίδιο στόχο, αφενός, «πετσοκόμματος» του κράτους πρόνοιας και, αφετέρου, αντικατάστασής του με κάποιο είδος «ασφαλιστικού δικτύου» και παράλληλης δημιουργίας νέων επενδυτικών ευκαιριών για το ιδιωτικό κεφάλαιο, επιβάλλεται παντού πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων των τομέων που καλύπτουν βασικές ανάγκες των πολιτών (ηλεκτρικό, νερό, μεταφορές, επικοινωνίες κ.λπ.). Έτσι, στην Ελλάδα ήδη οι πολίτες γεύονται τα αγαθά των ιδιωτικοποιήσεων στη ΔΕΗ και σύντομα θα γευτούν τα ανάλογα αγαθά από την παραπέρα ιδιωτικοποίηση του ΟΤΕ και το ξεπούλημα της Ολυμπιακής. Η διαδικασία αυτή σε χώρες σαν τη Βρετανία έχει ολοκληρωθεί και οι Βρετανοί ήδη πληρώνουν τις ιδιωτικοποιήσεις με μαζικές απολύσεις εργαζομένων, ακριβότερους λογαριασμούς νερού, γκαζιού, ηλεκτρικού, απλησίαστα ναύλα στα τρένα κ.λπ. Αντίστοιχα, όπου η τεχνολογία επιτρέπει μεγαλύτερη αυτοματοποίηση (π.χ. τηλεφωνία) και ο διεθνής ανταγωνισμός είναι οξύς (π.χ. αερογραμμές) οι μισθολογίες δεν αυξάνουν αλλά οι υπηρεσίες χειροτερεύουν, πέρα βέβαια από τις μαζικές απολύσεις εργαζομένων.

Στην Ελλάδα, με δεδομένο τον πελατειακό χαρακτήρα του πολιτικού συστήματος, οι πολιτικές και οικονομικές ελίτ έχουν δημιουργήσει διάφορες «ιδιομορφίες» στο ασφαλιστικό σύστημα, που όχι μόνο του δίνουν ένα τερατώδη χαρακτήρα αλλά και οδήγησαν στα τωρινά τεράστια ελλείμματα, τα οποία όμως οι ίδιες ελίτ επικαλούνται για να περάσουν τις γενικότερες κατευθύνσεις που επιβάλλει η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση! Το σύστημα που είχε καθιερωθεί ήταν, υποτίθεται, «διανεμητικό», δηλαδή στηριζόμενο στις εισφορές εργαζομένων, εργοδοτών και κράτους. Σήμερα, με τη συμπαγεία του ΠΑΣΟΚ, εισάγεται «από την πίσω πόρτα» και το «κεφαλαιοποιητικό» σύστημα, που στηρίζεται στις εισφορές των εργαζομένων, οι οποίες κεφαλαιοποιούνται μέσω των ιδιωτικών ασφαλιστικών εταιρειών που τις διαχειρίζονται (όχι βέβαια με το αζημίωτο!), με αποτέλεσμα οι ασφαλισμένοι να μην ξέρουν ούτε το τελικό ποσόν της σύνταξής τους και η τύχη τους να εξαρτιέται από τις διακυμάνσεις της αγοράς!

Η πρώτη «ιδιομορφία» είναι ότι τις εισφορές τις πληρώνουν βασικά οι εργαζόμενοι, αφού κράτος και εργοδότες αθετούν τις υποχρεώσεις τους, αναπόφευκτα δημιουργώντας τεράστια ελλείμματα στα Ταμεία. Φυσικά, όταν οι πολιτικές και οικονομικές ελίτ μιλούν για το ασφαλιστικό «πρόβλημα», συνήθως προσπερνούν τη δική τους αποφασιστική συμβολή σε αυτό και τονίζουν, αντίθετα, τον γνωστό δημογραφικό «μπαμπούλα» της «γήρανσης του πληθυσμού». Δηλαδή, τη μείωση της αναλογίας εργαζομένων προς συνταξιούχους, η οποία αποτελεί, υποτίθεται, ωρολογιακή βόμβα στο ασφαλιστικό σύστημα, λόγω της μείωσης των εσόδων του σε σχέση με τα έξοδα (τις συντάξεις). Το επιχείρημα, όμως, αυτό είναι άλλο ένα μύθευμα των ελίτ, εφόσον παίρνει δεδομένους παράγοντες που μειώνουν τα έσοδα, όπως η σημερινή μαζική αύξηση της ανεργίας και υπο-απασχόλησης που δημιουργεί η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση, είτε αντίστοιχα αγνοεί παράγοντες που αυξάνουν τα έσοδα, όπως η μετανάστευση (που δεν λαμβάνεται υπόψη στους σχετικούς υπολογισμούς), η αύξηση της παραγωγικότητας κ.λπ. Ακόμη, οι φωστήρες των ελίτ που επικαλούνται τον δημογραφικό παράγοντα δεν μας εξηγούν γιατί άραγε αυτός δεν λειοτυπεί και στην περίπτωση του κεφαλαιοποιητικού συστήματος που υποστηρίζουν; Μήπως γιατί στην περίπτωση αυτήν παίρνουν δεδομένο ότι μόνον όσοι θα μπορούν να πληρώσουν τα υπέρογκα ασφάλιστρα των εταιρειών θα μπορούν ν' απολαμβάνουν μια επαρκή σύνταξη, ενώ οι υπόλοιποι θα παραπέμπονται σε κάποια ελάχιστη σύνταξη επιβίωσης;

Η δεύτερη «ιδιομορφία» είναι ο κατακερματισμός των ασφαλιστικών Ταμείων, ο οποίος πράγματι έχει συνέπεια την απώλεια σημαντικών οικονομικών κλίμακας, πέρα από τις τεράστιες διακρίσεις στις οποίες έχει οδηγήσει με τη δημιουργία συνταξιούχων διαφόρων ταχυτήτων - και τους επαγγελματίες πολιτικούς στη Βουλή να βρίσκονται επικεφαλής των πατρικών, έχοντας οι ίδιοι φροντίσει να θεσπίσουν επιπρόσθετο δικαίωμα συνταξιοδότησης ακόμη και για ένα φεγγάρι θητείας! Η λύση, όμως, στο πρόβλημα δεν είναι βέβαια η «εξίσωση προς τα κάτω»

όλων των ασφαλισμένων, αλλά η εξίσωση των συντάξεων όλων των πολιτών προς τα πάνω, την οποία μπορεί να εγγυηθεί μόνο ένα αποκλειστικά διανεμητικό σύστημα, που λειτουργεί με βάση ένα δημόσιο Ταμείο, χρηματοδοτούμενο κυρίως από το κράτος και τους εργοδότες. Η κοινωνία θα μπορούσε τότε να αποφασίζει, π.χ. μέσα από ένα δημοψήφισμα, το ποσό μιας τιμαριθμικά προσαρμοζόμενης σύνταξης, που εξασφαλίζει σχετικά άνετη διαβίωση (π.χ. 2.000 ευρώ) σε όλους τους συνταξιούχους, έπειτα από εργασία περίπου 30 χρόνων. Με βάση αυτά τα δεδομένα μπορεί στη συνέχεια να υπολογιστεί το ποσό των απαιτούμενων εισφορών. Η σύνθεση των εισφορών αυτών σε ένα δίκαιο ασφαλιστικό σύστημα θα μπορούσε να είναι η εξής: ο ίδιος ο ασφαλισμένος θα μπορούσε να συμβάλλει με ένα χαμηλό ποσοστό του εισοδήματός του (π.χ. 5%) και ο εργοδότης με ένα τουλάχιστον πενταπλάσιο ποσοστό. Η υπόλοιπη εισφορά θα έπρεπε να πληρωνόταν από το κράτος, που θα πλήρωνε επίσης τις εισφορές των ανέργων, ανικάνων προς εργασία κ.λπ. Η κρατική χρηματοδότηση του Ταμείου θα μπορούσε να γίνει με βάση έναν ειδικό ασφαλιστικό φόρο, ο οποίος θα ήταν άμεσος και προοδευτικός πάνω στο εισόδημα και την περιουσία των φορολογουμένων και θα έπληττε κυρίως τα προνομιούχα κοινωνικά στρώματα. Ένα τέτοιο δίκαιο σύστημα, όμως, είναι αδύνατο μέσα στην Ε.Ε...